

CELIA

Saavutettavat kirjastopalvelut - ketkä hyötyvät?

Saavutettavuus jalkautuu kirjastoihin -hanke, Turku 29.11.2017

Kirsi Yläne, Celia

Uusi kirjastolaki

10 § Yleisen kirjaston toiminnan
järjestäminen

Yleisen kirjaston tulee olla kaikkien
käytettävissä ja saavutettavissa.

Suunnittele kaikille

Ei ole olemassa keskivertokäyttäjää.

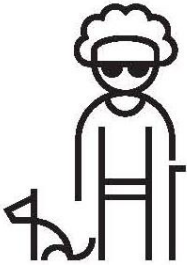

On erilaisia käyttäjiä

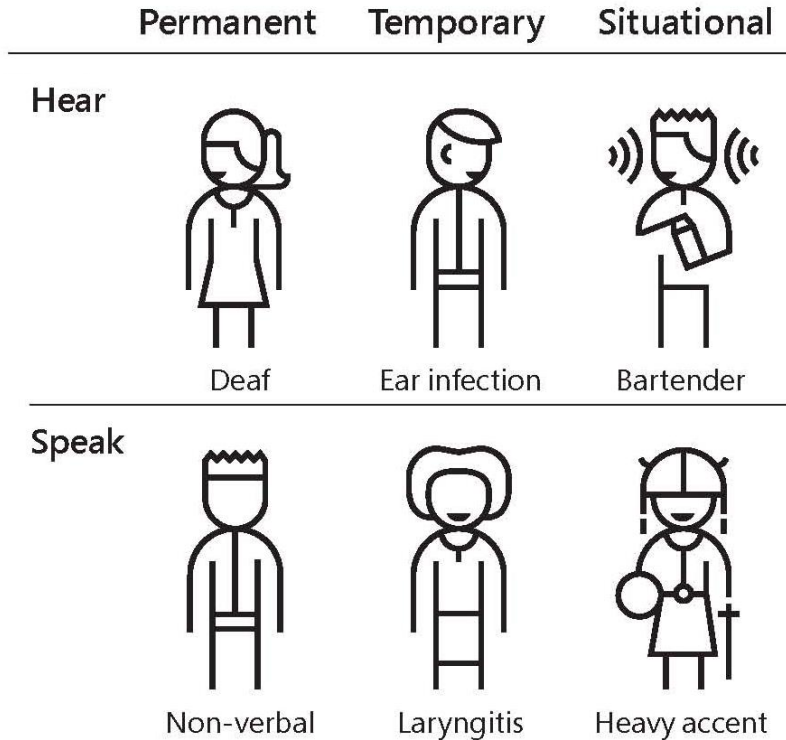
Jokainen tarvitsee joskus jossain saavutettavia ratkaisuja.

- Pysyvä esteellisyys
 - Vamma tai sairaus: esim. yläraajojen toimimattomuus, näkövamma, lukivaikeus, oppimisvaikeus, muistivaikeudet
- Väliaikainen esteellisyys
 - Sairaus tai tekniikan rikkoutumisesta johtuva esteellisyys: esim. kaihi, hiiren rikkoutuminen, jalka murtunut
- Hetkellinen esteellisyys
 - Olosuhteet tai vireystila: esim. kirkas auringon paiste, kova meteli, väsymys, humalatila

Toimintakyvyn rajoitteita ^{1/2}

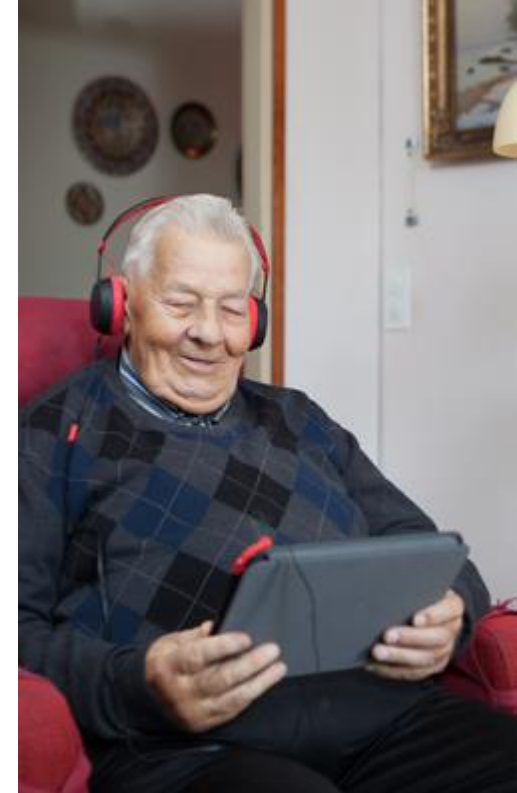
	Permanent	Temporary	Situational
Touch	 One arm	 Arm injury	 New parent
See	 Blind	 Cataract	 Distracted driver

Toimintakyvyn rajoitteita 2/2

Design for All - suunnittelufilosofia

- Ympäristöt, tuotteet ja palvelut suunnitellaan siten, että ne ovat helppokäyttöisiä, esteettömiä ja houkuttelevia mahdollisimman laajalle käyttäjäjoukolle.
- Huomioon otettavia asioita: ikä, lukukyky, oppimistyyli, kieli, kulttuuritausta, jne.
- Kun kirjastosta tehdään saavutettava DfA-näkökulmasta, kaikki käyttäjät tuntevat itsensä tervetulleiksi ja **erityisjärjestelyjen tarve vähenee**.
- *universal design, inclusive design*

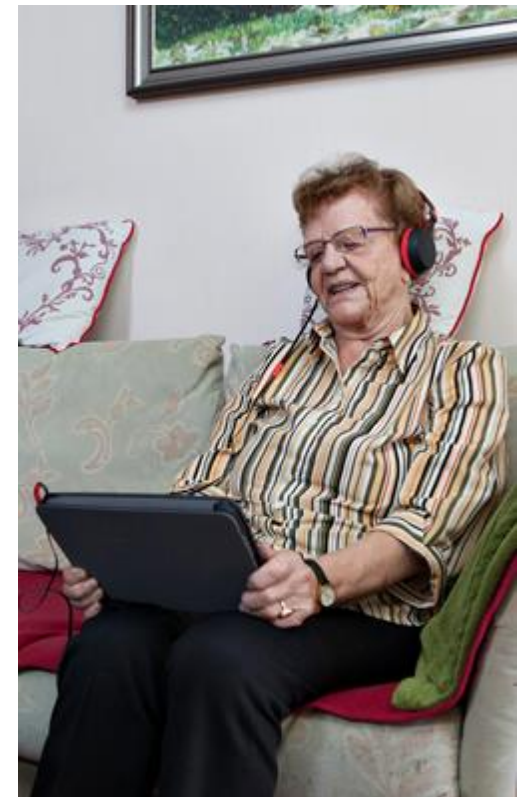

Henkilöt, joilla on mm. vamma, sairaus tai kognitiivisia toimintarajoitteita

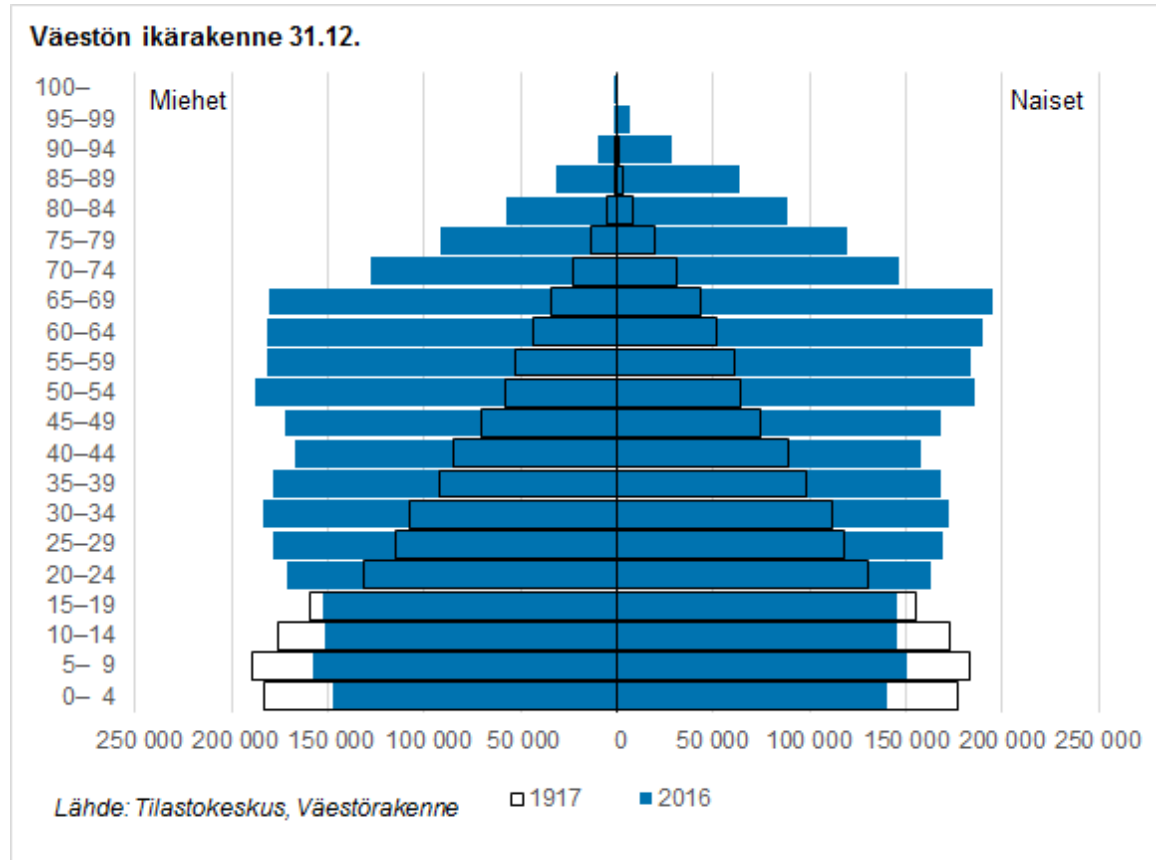
- näkövamma (70 000)
- aivoverenkierron häiriö (50 000)
- muistihäiriö, korkea ikä (80 000)
- kuulovamma (8 000)
- kuulon alenema (750 000)
- autismin kirjo (55 000)
- kehitysvamma (40 000)
- laaja-alaiset oppimisvaikeudet (150 000 - 250 000)
- lihastauti (10 000)
- Parkinsonin tauti (14 000)
- MS-tauti (7 000)
- laitoksissa asuminen (125 000)
- CP-vamma (6 500)
- lyhytkasvuiset (1000)
- nivelreuma ja muut reumasairaudet (35 000)

Muut käyttäjäryhmät

- yli 75-vuotiaat (yli 400 000)
- vangit (3 300)
- vailla vakinaista asuntoa (8 000)
- kulttuuri- ja kielivähemmistöt
- seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt (550 000)
- erilaisissa perhemuodoissa elävät henkilöt
- henkilöt, joilla on maahanmuuttajatausta (225 000)

Väestörakenne Suomessa

Vieraat kielet Suomessa

	2016
Suomi	4 857 795
Ruotsi	289 540
Saame	1 969
Muut kielet:	
Venäjä	75 444
Eesti, viro	49 241
Arabia	21 783
Somali	19 059
Englanti	18 758
Kurdi	12 226
Kiina	11 334
Persia	10 882
Albania	9 791
Vietnam	9 248
Thai	9 047
Espanja	7 449
Turkki	7 403
Saksa	6 256
Puola	5 081
Muut	80 991
Yhteensä	5 503 297

Lähde: Tilastokeskus, Väestörakenne

Saavutettavuuden eri puolet

- Fyysinen ja tekninen saavutettavuus: on pääsy johonkin paikkaan tai tietoon
 - Esteettömyys
 - Mahdollisuus käyttää teknisiä apuvälineitä
- Kognitiivinen saavutettavuus: asia on ymmärrettävissä
 - Selkeä kieli, selkeät kuvat
 - Selkeät toiminnot
- Sosiaalinen saavutettavuus: kaikki kokevat olevansa tervetulleita
 - Ei ennakko-oletuksia asiakkaista
 - Vähemmistöjen huomioon ottaminen

Käyttäjän näkökulma 1/2

Haasteena:

- Mikä on saavutettavaa yhdelle, ei välttämättä ole saavutettavaa toiselle.
- Saavutettavuus riippuu käyttäjästä, se ei ole palvelun ominaisuus.
 - Käyttäjän taidot, kokemukset ja asenteet vaikuttavat
 - Toisinaan tarvitaan useita ratkaisuja, yksi ratkaisu ei välttämättä täytä kaikkien tarpeita

Käyttäjän näkökulma 2/2

- Esimerkkinä erilaiset kirjamuodot
 - Pistekirja sopii vain näkövammaiselle, joka osaa pistekirjoitusta.
 - Äänikirja sopii niille, jotka kuulevat.
 - Isotekstinen kirja sopii joillekin heikkonäköisille.
 - E-kirja, jonka tekstiä voi suurentaa ja jonka tekstin voi muuntaa puheeksi tai pistekirjoitukseksi, sopii monelle.
- Saavutettavuutta on tarkasteltava käyttäjän ja asiakkaan näkökulmasta
 - Mitkä ovat asiakkaan tarpeet?
 - **Millaiset ratkaisut palvelevat mahdollisimman monia?**

Palveluiden suunnittelu

- Pyydä palautetta erilaisilta käyttäjiltä käytössä olevista ratkaisuista
 - Muista, että verkkokysely ei ole tehokkain keino saada palautetta esimerkiksi henkilöiltä, joilla on lukemisvaikeuksia
- Ota erilaiset käyttäjät mukaan suunnitteluun
 - Apua henkilöiden tavoittamiseen esim. vammaisjärjestöistä
- Tavoitteena ratkaisu, joka toimii mahdollisimman monelle
- Kerro palveluiden saavutettavuudesta: mitä on tehty ja missä on vielä puutteita.
- Hyödynnä erilaisia viestintäkanavia ja -keinoja, kun kerrot suunnittelusta ja palveluista.

Kaikki hyötyvät saavutettavista ratkaisuista

Kiitos!

Kirsi Yläne, saavutettavuusasiantuntija
kirsi.ylanne@celia.fi
@kirsiylanne

www.celia.fi
@celia_gov

